

Posudek na diplomovou práci Terezy Lavičkové

Emoční práce v klubu X:

Povolání striptérky z aktérské perspektivy

(Posudek vedoucí práce)

Diplomová práce Terezy Lavičkové se dotýká velmi důležitého a v českých sociálních vědách nedostatečně tematizovaného tématu – sexuální práce. Autorka tak navíc činí z neobvyklé perspektivy, a sice skrze koncept emoční práce a afektivní regulace a skrze dlouhodobý náročný etnografický výzkum. Jako vedoucí práce a tutorka bych měla předeslat, že původní téma diplomové práce bylo jiné, a že Tereza Lavičková již zpracovala menší projekt na původně zadané téma (ne/naplňování sexuálního sebeurčení a sterilizace lidí s postižením v institucionální péči) a to ve spolupráci s Ligou lidských práv. Poté se diplomandce naskytlá příležitost výzkumu v klubu X, a ač mě mrzí, že původní téma zůstalo nezpracované, změna tématu se ukázala jako šťastná příležitost a autorka ji využila ke zpracování veskrze poctivé, originální a inovativní práce, práce ze které vyplývají důležité podněty pro feministické uvažování o sexualitě, sexuální práci i o etice a politice feministických postojů vůči této ambivalentní a mnohvrstevnaté práci. Nutno podotknout, že diplomandka svou debatu o striptýzu jako práci/zaměstnání vede na pozadí dlouhotrvajícího sporu v rámci feministických pozic o podstatu sexuální práce/sexuálního zotročování a prokazuje svou orientaci v nich.

Kromě schopnosti rozpoznat zajímavý a podnětný „terén“, Tereza Lavičková v této práci prokazuje výzkumnickou zručnost a nadání v získávání dat, ale také schopnost hledat si vhodné analytické rámce pro pojmenování nejdůležitějších momentů a jejich výpovědí o sociálních jevech. Chtěla bych zde zdůraznit, že klíčové teoretické koncepty emoční práce, či povrchového a hloubkového herectví (Arlie Russell Hochschild, resp. Alicia A. Grandey) do práce vnesla Tereza Lavičková sama, nikoliv na můj popud. I zde v tomto ohledu se ukazuje její schopnost samostatné práce i povědomí o feministických teoriích. Celá konceptuální část práce je výborně vystavěná, autorka dokazuje hluboké porozumění teoretickým rámcům, ale navíc s nimi zachází inovativně u umí je využít k formulaci vlastních výzkumných otázek a problémů. Vybrané teoretické rámce se následně dobře propisují do vlastní analýzy a autorka s nimi zcela konzistentně

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

pracuje; pojmy jako emoční práce, herectví či emoční událost jsou pevnou a organicnou částí jazyka práce.

Zvolenou metodou práce je feministická etnografie (tj. kombinace rozhovorů s různými aktéry ve výzkumném poli, zúčastněné pozorování a terénní zápisky/deník). Autorce se podařilo vytvořit velmi bohatý „archiv“ dat. Velký soubor rozhovorů doplňuje autorčino zúčastněné pozorování, škoda, že nám do něj autorka nechává nahlédnout spíše sporadicky a více s ním data z rozhovorů nezahušťuje. Je to škoda o to více, že z kapitol o pozicionalitě a sebereflexi je zřejmé, že autorka si vybuodovala velkou výzkumnou citlivost.

Autorka vstupuje na výzkumné pole, které je „overdetermined“ (s odkazem na Stuarda Halla a Marxe) sporem o to, zde je sexuální práce vykořisťující, či zda je možno ji vnímat jako zmocňující (empowering). Přičemž největší síla práce spočívá v tom, že upřednostňuje hlas samotných akterek a aktérů a skrze jejich výpovědi poukazuje na ambivalence a paradoxy této práce, aniž by se uchýlovala k jednomu či druhému zjednodušujícímu soudu. V menším rozsahu je tato pozice v rámci feministických debat již známá, nicméně zde se ukazuje právě skrze výpovědi žen, které tuto práci vykonávají. Autorka tak vyzdvihuje jak to, co ženy pojmenovávají jako ty momenty, které vnímají jako ponižující, momenty, kdy se cítí zneváženy, obtěžovány či vykořisťovány (zákazníky, managementem klubu či touto prací jako takovou a její heterosexistickým rámováním), stejně jako momenty, které tyto ženy vnímají jako osvobozující, jako momenty, které jim—oproti jiným „respektovaným“ zaměstnáním dovolují býti lepšími matkami, či mít více času na sebe a pro své radosti. Autorka tuto práci neromantizuje („Povolání striptérky má charakteristiky emočního proletariátu“, str. 29). Dokáže zprostředkovat jak frustrace, únavu a vyhoření, které ženy striptérky zažívají, stejně jako hrdost, že/když svou práci dělají dobře, hrdost a radost z toho, že jim tato práce nabízí autonomii a pocit svobodnějšího navigování různých forem povinností a preferencí. Tyto momenty dobře umocňují kódy „in vivo“, které člení jednotlivé kapitoly analytické části práce.

Jako podnět k dalšímu rozpracování sebraného materiálu (potenciálně v publikaci), bych ráda nabídla následující otázku – jak rozumí tomu, že ženy striptérky obhajují/vysvětlují důvody, pro které práci dělají převážně buď skrze racionalizování monetárního prospěchu či strategické výhody (více volného času), možnost lépe naplňování genderovaných rolí (matka, partnerka), ale neobjevují se zde důvody a formy legitimizací, které známe z jiných profesí a jiných forem práce (radost, naplnění, „povolání“ apod.), přičemž je ze samotného výzkumu jasné, že

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

striptýz je velmi náročná, ale také kreativní práce. Je toto možné vysvětlit pouze pomocí převládající morální paniky a stigmatu, které se k sexuální práci váží?

Závěrem, práce splňuje všechny formální požadavky a kritéria a s radostí ji doporučuji k obhajobě. Jedná se o výbornou práci, což reflektuje i mé navrhované hodnocení: výborně.

Kateřina Kolářová

20.6. 2020

Praha